

A Ruzicskay György Közalapítvány
meghívja Önt és Kedves Családját a
Ruzicskay György Toldi rajzsorozata
c. időszaki kiállításának megnyitójára,
valamint a rajzsorozatból és
Arany János Toldi
című elbeszélő költeményéből készült
könyv bemutatójára.

Helyszín:
Ruzicskay Alkotóház,
Szarvas, Erzsébet-liget

Megnyitó:
2010. április 16. 15 óra

A kiállítást megnyitja:
Dr. Reszkető Péter
kuratóriumi elnök
Babák Mihály
polgármester

Tárlatvezetés:
Tasnádi Attila
művészettörténész, kurátor

Közreműködik:
Dr. Kutas Ferenc, Kutas Virág

A Ruzicskay-hagyaték – úgy tetszik – kimeríthetetlen: ime, most is előkerült mesterünknek egy ezidáig publikálatlan rajzciklusa, Arany János Toldijának megképesítése. A ciklust nemhogy a közönség, a szakértők sem ismerték, hallani hallottak ugyan róla, de látni nem látták. Ha netántán szöbajótt, elveszett vagy megsemmisült alkotásként emlegették. Szerencsére azonban nem így történt: a nem mindennapi szellemmel megrajzolt 40 lapot most könyvformátumban is kézbevehetjük.

Hogy pontosan mikor vetette papírra Ruzicskay mester, nem tudjuk, néhány kósz adatból, töredékes datálásból arra következtethetünk, hogy a mult század harmincas éveinek közepén. Tudjuk, ezidőtájt született a ma már klasszikusnak számító Ruzicskay rajzciklus legtöbbje, élén a Szerelemkereső című híres képregénnyel. Ruzicskay György sosem volt egysíkú alkotó, a politikai jellegű, közéleti témák mellett gyakorta élt az irodalmi-történelmi inspirációval is, nem meglepő tehát, hogy Arany Toldija is foglalkoztatta. Annakidején, mikor hátrahagyott könyveit rendeztük (zömük a Szarvasi Városi Könyvtárba került), ámulva láttuk, hogy mennyi régi és kortárs író könyve volt a tulajdonában, mondhatni: naprakészen ismerte a magyar irodalmat. A legközelebb talán Ady állt hozzá (az ő verseit is illusztrálta), de nagyrabecsülte a méla alföldi tájak és a fájdalmas munkássors költőjét, Juhász Gyulát is, akiben lelki rokonára talált.

A Toldit, mint Keresztury Dezső, az Arany-életmű jeles kutatója írja, „a változásokat feldajkáló, s a legfontosabb erőket egy-egy döntő történelmi pillanatra összpontosító fejlődés logikája hozta létre; de legalább ennyire a géniusz varázslata, aki az ihlet meglepetésszerű bizonyosságával

Ruzicskay György rajzsorozata

Arany János Toldijához

találkozik a történelmi pillanattal, sugárzó valóságú, sugalló erejű műbe foglalja azt, amiről a kor álmodik...” A Toldit Arany 1846-ban a 48as forradalom előestéjén írta, némi történelmi adatokra, legkivált Ilosvai Selymes Péter históriájára támaszkodva. A históriát természetesen szuverénül értelmezte, elhagyott belőle sok mindent, de két mozzanatot, amely egybevágott elképzeléseivel és eszmei koncepciójával megtartott: a bujdosást és a győztes párviadalt. A Toldi illetően Arany kezén a főhős önmagára találásának és felemelkedésének a műve lett, a felemás társadalmi helyzetű, magát számkivetettnek érző Miklós a cseh bajnok legyőzésével – a haza becsületének megmentésével – nyeri el voltaképpen identitását. Az eposz politikai üzenetét már a kortársak is észrevették, Gyulai Pál nyíltan megírta, hogy Toldi Miklós története a reformkori magyarság legfőbb vágyát és törekvését, az öntudatra ébredt nép nemzetbe emelését szimbolizálja.

Hogy hasonló gondolatok vezették-e Ruzicskay Györgyöt, amikor a Toldihoz nyúlt, nem állítjuk, tény azonban, hogy 1936-ban került ki a nagyváradi Sonnenfeld nyomdából az egyik legkarakteresebb Ruzicskay-mű, a Világosság felé album, amelynek tematikája és szellemisége – a feltörekvő munkásság erejének és hitének megmutatása – kísértetiesen hasonlít Arany munkájának mondanivalójához.

Ruzicskay mestere volt a finom nüanszoknak, tudott úgy is politizálni, hogy látszólag nem politizált. Amit Arany a Toldiban kifejtett, az más körülmények között ugyan, de a harmincas években is aktuális volt, joggal gondolhatta tehát Ruzicskay, hogy bizonyos ügyeket közvetlen, esetünkben a Toldi ürügyén is lehet szolgálni.

De tegyük fel: nem így történt. A Toldi illusztrálása afféle pihentető kikapcsolódás volt mesterünk számára, gyermek-

korát idézte fel, akkori olvasmányélményeit kívánta felidézni és megosztani a Toldit olvasó fiatalokkal. Ha csak ez volt a célja, ezzel is missziót teljesített, hozzájárult egy irodalmi remekmű népszerűsítéséhez.

A ciklus, mint már utaltunk rá, negyven lapot számlál, a rajzkos tollal, szénnel vannak kivitelezve. Javítások is láthatók rajta, tehát nem egy végleges, befejezett változatról van szó. Valószínű, hogy más, fontosabb teendők miatt (ekkoriban költözött át Romániából Magyarországra) félre kellett tennie, később pedig – bár nyilván tervezte – nem jutott hozzá. A sorozat persze így is kerek egész, s különlegességét éppen az adja, hogy képet ad mesterünk alkotómódszereiről, mintegy születőben mutatja meg hogyan, s miként realizálódik képpe az alkotói gondolat. Történelmi tények tekintében Ruzicskay igen lelkiismeretes volt, mint máskor, most is tanulmányozhatta a megrajzolt kor viselettörténetét, mégis, úgy hisszük, ezúttal döntően a képzeletére támaszkodott. Népmesei fantáziával idézi fel a történet egyes etapjait, a számaúra antipatikus figurákat illetően bátran él a karikatúra eszközeivel. Tiszta, szép, mindig a lényegre törő előadásmódja méltó párja a költő hasonszellemű fogalmazásmódjának, öröm és élmény együtt „olvasni” képeit Arany szövegeivel.

Tasnádi Attila, a Ruzicskay György Közalapítvány művészettörténész-kurátora

